

nyeges eltérést. A vállalatok mai gazdasági rendszerében működtetett közgazdasági formációk az ott dolgozók gazdaságpolitikai szemléletét formálják és eredményeként a gazdasági érdeklődés és törekvés objektíve áthelyeződik az iparszerű és az ipari tevékenységhez közelálló fahasználat (erdőipar) felé, ahol a gazdasági szervezet működése hatékonyabb. Ennek következtében az erdőművelés intenzitása és fejlesztési üteme lelassul, gazdasági hatékonysága tovább csökken. Folyamatában egyidejűleg olyan szemlélet alakul ki, miszerint az iparszerű termelés hatékonysága — így a fakitermelése is — fokozható, nemcsak jobb szervezéssel, az előállított termékek műszaki színvonalának növelésével, hanem az erdőtervi előírások be nem tartásával is. Várhatóan a végrehajtás, ellenőrzés és irányítás konfliktusai tovább növekednek. Az ütközések gyakoriságát csökkenthetnénk, ha az ellenőrzés gyakoriságát is csökkentenénk, de gondjaink e területen megmaradnának.

Korszerű erdőgazdálkodás nem lehetséges ellentmondásos, rendezetlen közgazdasági szervezetben és fordítva, korszerű közgazdasági környezet sem érvényesülhet megfelelő színvonalú, korszerű erdőgazdálkodás követelményét érvényesítő erdőállomány-gazdálkodás és termelésteknológia nélkül. Ennek elismerésével továbbra is szükségesnek kell megítélni az erdészeti bizottság 1978-ban kidolgozott ajánlásainak érvényesítését az erdőrendezés teljes vertikumában és gazdaságirányítási rendszerünk változásának megfelelően ki kell dolgozni az erdőgazdálkodás korszerű közgazdasági környezetének alapelveit és azok gyakorlati működtetését meg kell kezdeni.

Ha fentieket elfogadjuk, még inkább sürgetővé válik az átfogó erdőrendezési kutatások beindítása, illetve a feladattervezés keretében a kutatás átfogó tervének és koncepciójának kimunkálása.

KÖRNYEZET- ÉS ERDŐVÉDELEM

DR. IGMÁNDY ZOLTÁN

Az elmúlt években számos éles, alapvetően azonban eredménytelen vita folyt a légszennyeződés hatásáról az erdők egészségi állapotára. Ezek a viták egyértelműen ráirányították a figyelmet arra, hogy más, részben vagy egészben a levegő minőségét vizsgáló hálózatok mellett az erdészetnek is feltétlenül szüksége van ilyen jellegű állomásokra. Ezek felszerelési és működési költségeit számításba véve természetesen csupán korlátozott számú megfigyelési hely jöhet csak számításba. Ezek telepítésénél — a megfelelő tájak kijelölése után — figyelembe kell venni, hogy többmillió értékű műszerparkjuk miatt csak állandó ellenőrzés alatt álló helyek alkalmasak erre a célra. Az állomások üzemeltetésére elsősorban az Erdészeti Tudományos Intézet jöhet számításba az ilyenirányú megfigyelésekre részben már felkészült kutatóival. Természetesen elképzelhető számos más megoldás is.

Ilyen jellegű állomások felállítását csupán halasztani lehet, elkerülni azonban nem. A halasztás viszont lemaradást, a valós helyzet elködösítésének, a szükséges intézkedések elmaradásának vagy a szükségtelenek megvalósításának veszélyét rejti magában.

A környezet-, ezen belül elsősorban a természetvédelem élenjáró harcosai között mindig kiemelkedő szerepet játszottak elődeink és jelenlegi szakembereink közül is számosan. Ezt a pozíciókat feltétlenül meg kell őriznünk annál inkább, mert világjelenségeként, hazánk polgárainak érdeklődése és értekenysége is egyre fokozódik az ilyen jellegű problémákkal szemben.

Az erdővédelem területén is számos probléma végleges, vagy kielégítő megoldása válik szükségessé a közeljövőben.

Erdeink egészségi állapotát, egyes tájakon fennmaradását, legalábbis „erdő” alakban való megtartását kétségkívül *elsősorban a vadászatos gerincesek hihe-tetlen mértékű felszaporodása* és ennek eredményeként károsítása veszélyez-teti. A fokozatosan növekvő erdősítési hátralékok, a visszaminősítések felszá-molása, a jövő állományainak egészséges anyagprodukciója stb. nagymértékben függ ennek a kérdésnek megnyugtató megoldásától. A vad állományát az erdő vadtűrő vagy -befogadó képességének határáig szabad csak fenntar-tani. Azaz csak olyan mértékben, amely nem fenyegeti erdeinket a fentebb felsorolt károsításokkal. A vadásztatás stásusszimbólumként való fennmara-dása, a szűk csoportérdek össztársadalmivá való deklarálása súlyos akadályt fog jelenteni ennek a kérdésnek a megoldásában. Reméljük azonban, hogy új gazdasági mechanizmusunkban sikerül talán ennek is részleges, esetleg tel-jes megoldása.

Erdőgazdálkodásunk nagyon fontos feladata a *fenyvesítés* — elsősorban a *Pinus*-fajokra gondolok itt — *kérdésének revíziója*. Erdővédelmi szempontból nehezen megoldható vagy éppen megoldhatatlan feladatokat jelent egyes tá-jainkon az erdeifenyővel kapcsolatban fiatalosokban az erdeifenyő-ilonca, idő-sebb állományokban pedig a gyökérrontó tapló károsítása, illetve kórokozása. Ehhez járul még az állományaink legtöbb esetben pusztulását okozó levélkáro-sító lepkék (erdei fenyőaraszoló, -bagoly és -szövőpille) fellépésének veszélye, illetve ténye. Ezek ellen csak állandó megszüntető biológiai vagy kémiai vé-dekezéssel tudjuk állományaink fennmaradását biztosítani. Természetesen fel-merül a rész megoldás lehetősége, hogy az erdeifenyő helyett, ahol erre lehe-tőség van, részesítsük előnyben a feketefenyőt. Sajnos azonban a kérdés meg-oldása nem ilyen egyszerű. Feketefenyeseinket az utolsó 40 évben három ízben támadták meg járványt okozó kórokozók. Napjainkban éppen a diplo-diás hajtásbetegség járványa tizedeli állományainkat. Ennek kimenetelének mértékéről egyelőre még teljes bizonytalanságban vagyunk. Ezeknek az is-mert tényeknek figyelembevételével kell döntést hoznunk, hogy milyen mér-tékben, mely *Pinus*-fajjal, mely tájainkon vezethet eredményre a velük tör-ténő telepítés, illetve felújítás.

A fenyők kórokozói és károsítói ellen a jövőben kiterjedtebb és következe-tesebb megszüntető védekezési eljárásokat kell alkalmazni. Ezeknél a túlnyomó részben nem őshonos fafajoknál ugyanis gyakoribb és súlyosabb kimenetelű az ún. betegség- vagy károsítóláncolódás folyamata, amely végső soron az ál-lományok pusztulásához vezet vagy vezethet.

Az *akác*- és *feketenyárklónok* nemesítésének, illetve tenyésztésbe vonásának egyik fontos feltétele ezek *vírusmentessége*, illetve vírusrezisztenciája. Sajnos ezen a területen az erdészeti növénykörtan elmaradása, összehasonlítva más növénytermesztő ágazatokkal, nagyon nagy. Mi alapvetően a más termelési ágazatoknak erdei fafajainkra tett megállapításaira támaszkodunk. Ezen a té-ren tehát feltétlenül és sürgősen, lényeges előrelépésre van szükség. Ennek útja lehet pl. az ERTI-n belül egy kis virológuscsoport megszervezése vagy más kutatóintézet számára megbízás a bennünket érdeklő kérdés megoldására.

Nincs megnyugtatóan megoldva az erdészeti területén a *vegyszeres gyomír-tás* kérdése. Ebben csaknem minden gazdaság önállóan kísérli meg saját fel-adatainak megoldását. Teljesen hiányzik vagy nem kielégítő az információk áramlása ezen a vonalon. Korábban történt ugyan kísérlet a tapasztalatok összegyűjtésére és az így kapott adatok összesítésére és közlésére. Ez a mun-

ka tulajdonképpen az erdészeti növényvédelmi szakmérnökök önkéntes összefogásával valósult meg. Megszűnését a szervezést vállaló kolléga állásválttatása, illetve tragikus halála okozta. Hasonló formában, vagy az érdeklődő kollégák évente megszervezett találkozásával fel lehetne újítani ezt a nagyon hasznosnak tartott hagyományt.

Utoljára, de nem utolsósorban, nagyon nagy feladatot kell megoldani a *tölgyek erdővédelmében*. Ezeknél a fajoknál egyaránt számos megoldatlan kérdés van kórtani és rovar-tani vonatkozásban is. A teljességre törekvés igénye nélkül csupán néhányat említek meg ezek közül.

Véleményem szerint egyrészt a felhalmozódott jelentős mennyiségű hazai megfigyelés részletes kiértékelésével, másrészt a szomszédos államok tapasztalatainak figyelembevételével kielégítő és megnyugtató választ tudnánk adni a kocsánytalan tölgy hervadásos betegségének kórfolyamatára és járványtani vonatkozásaira. Ezzel egy kis lépéssel közelebb tudnánk kerülni a betegség leküzdésének ma még elég kilátástalannak tűnő módszereihez.

Széles körű kísérletekkel tisztázni kellene a tölgyeket fenyegető rovarok — elsősorban lepkék — gradációja elleni védekezés számos, ma még vitatott kérdését. Így pl. útját lehet-e állni egy megfelelő szakértelemmel megszervezett biológiai vagy kémiai védekezéssel a gradációnak, vagy pedig ezzel csak meghosszabbítjuk annak lefolyását?

A megszabott terjedelmen belül csupán csak a jövőben megoldandó, általam legfontosabbnak tartott erdővédelmi problémákat vetettem fel írásomban. Természetesen ezenkívül még nagyon sok megoldatlan kérdése van erdővédelmünknek. Ennek alapvető oka a sajátosan csak növénykórtani, rovar-tani, gyomirtási stb. kérdésekkel foglalkozó szakemberek kis száma. Mivel a közeljövőben ennek jelentős mértékű fejlesztésére nem számíthatunk, ezért más utat kell keresnünk. Ilyen megoldás lehet sajátos kérdésekben (pl. virológia) más intézmények szakembereinek bevonása a kutatásokba. Nagy, általában kihasználatlan tartalékot jelentenek azután az üzemben dolgozó erdészeti növényvédelmi szakmérnökök, akik kutatók irányításával vagy önállóan is képesek erdővédelmi kérdések részleges vagy teljes megoldására.

OKTATÁS-KÉPZÉS ÉS MUNKAVÉDELEM

DR. LÜKŐ ISTVÁN—DR. VÁRHELYI ISTVÁN

Az MTA—MÉM erdészeti bizottsága 1988. január 14-i ülésén történő elhatározásának megfelelően az oktatás, képzés és a munkavédelem területén néhány vonatkozásban vannak bizonyos elképzeléseink, javaslataink.

Az oktatás, a képzés nagyon szerteágazó folyamat és a gazdasággal, a társadalommal egymást megtermékenyítő, kölcsönösen összefüggő rendszernek tekinthetjük. Ezt a bonyolult, több szálán összefonódó rendszert csak komplexen (interdiszciplinárisan) és a tartalmi, szervezeti kérdéseket egyszerre szabad vizsgálni. Az erdészeti és faipari képzést is az egész oktatási rendszerbe beágyazottan kell elemezni és kutatni az ágazat műszaki-technikai színvonalának a munkaerőre gyakorolt hatását.

Hasonlóan kutatni kell ágazatunkban is például a modern technika, a gépesítés, az automatizáció és elektronizáció hatását a munkatevékenységre és a képzésre. Tanszékünkön ilyen kutatás (a szociológia eszközeivel) megindult. Vagyis a technológia és elektronikus forradalom korszerű világában ilyen hatások feltárására vállalkoztunk.